

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Університет прикладних наук (Литва)
Інститут транспорту та телекомунікацій (Латвія)
«1 грудня 1918 р.» Університет Альба Юлія (Румунія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Луцький національний технічний університет
Одеський національний економічний університет
Сумський державний університет
АТ «Сенс Банк»

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VI Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2024 р.

Полтава
2024

УДК 336.7 (06)

М.34

Редакційна колегія:

Степова О.В., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи; Онищенко С.В., д.е.н., професор, директор Навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права; Єгоричева С.Б., д.е.н., професор; Птащенко Л.О., д.е.н., професор; Дмитренко А.В., д.е.н., доцент; Свистун Л.А., к.е.н., доцент; Маслій О.А., к.е.н., доцент; Худолій Ю.С., к.е.н., доцент; Глушко А.Д., к.е.н., доцент; Вовченко О.С., к.е.н., доцент.

М.34 **Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи:**
Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2024 р.
Полтава: НУПП, 2024. 164 с.

ISBN 978-966-616-184-3

У збірнику матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції представлено широкий спектр питань, пов'язаних із розвитком фінансового ринку України в сучасних умовах. Дослідження авторів охоплюють теоретичні та практичні аспекти функціонування фінансового сектору, зокрема: аналіз світового досвіду та його адаптацію до українських реалій; забезпечення стабільності та безпеки фінансового ринку; тенденції розвитку грошово-кредитного ринку та їх вплив на економіку; ефективні методи управління фінансами підприємств; гармонізацію національної системи обліку, аудиту та оподаткування з європейськими стандартами.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Польщі, Литви, Латвії, Румунії, Естонії та різних міст України: Вінниці, Києва, Луцька, Львова, Мелітополя, Одеси, Сум.

Призначений для фахівців фінансового ринку, працівників фінансової сфери, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 336.7 (06)

ISBN 978-966-616-184-3

© Національний університет «Полтавська політехніка» імені Юрія Кондратюка

фінансового ринку, потрібно постійно здійснювати моніторинг діяльності фінансових установ та ліквідувати їх неплатоспроможність, займатися оздоровленням фінансової системи, забезпечувати функціонування системи ефективного нагляду, яка дозволить ефективно працювати фінансовій системі загалом.

Отже, щоб вирішити основні проблеми фінансового ринку, слід здійснювати постійний моніторинг діяльності фінансових установ, ліквідувати неплатоспроможні фінансові установи, забезпечити функціонування системи ефективного нагляду, стабілізувати роботу фінансового сектора, відновити довіру населення до інститутів фінансового ринку, що дасть змогу ефективно працювати всій фінансовій системі загалом [7].

Література

1. Інвестиційний аналіз: підручник; 2-ге вид., перероб. і доп. / А. А. Пересада, Т. В. Майорова, С. В. Онікієнко, Ю. М. Коваленко та ін.; Кер. авт. кол. і наук. ред. А. А. Пересада. К.: КНЕУ, 2008. 544 с.
2. Коваленко Ю. М. Використання категоріального апарату інституційної теорії у фінансовому секторі економіки. *Світ фінансів*. 2010. С. 39–49.
3. Коваленко Ю. М., Біловус Т. В. Дослідження функціонування національних ринків цінних паперів у світових фінансових центрах. *ScienceRise*. 2017. № 7 (36). С. 9–15.
4. Особливості та проблеми розвитку фінансового ринку в Україні. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/34912/2/FMZKPNES_2021_Bogdanyuk_T-Features_and_problems_of_79-81.pdf.
5. Пересада А.А. та ін. Інвестування: навчально-методичний посібник. Київ: КНЕУ, 2001. 251 с.
6. Проектне фінансування: підручник; за ред. д.е.н., проф. Т. В. Майорової. Київ: КНЕУ, 2017. 434 с.
7. Фінансовий ринок України під час війни: реалії функціонування. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1564>.
8. Фінансовий ринок: підруч.: у 2-х т. / кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко. Ірпінь: УДФСУ, 2018. Т. 1. 442 с.

УДК 336.7:339.74(477)

Малука Тетяна Миколаївна, магістрант

Науковий керівник: Птащенко Л.О., д.е.н., проф.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ВПЛИВ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ НА УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Економічні кризи – це постійний супутник світової економіки, який раз у раз нагадує про себе. Вони можуть виникати з різних причин, таких як невміле фінансово-економічне управління, перенасичення ринків пропозицією, природні та техногенні катастрофи, війни чи епідемії.

Однією з найвідоміших фінансових криз стала Велика депресія, що розпочалася у жовтні 1929 року й тривала до 1939 року. У 1928 році фондові ринки США були штучно роздуті: попри зниження ділової активності, акції продовжували зростати, заохочуючи громадян і корпорації вкладати позичені кошти. 21 жовтня 1929 року ціни на акції почали стрімко падати, викликавши паніку. 24 жовтня, «Чорного четверга», відбувся масовий розпродаж, а 29 жовтня продано 16 мільйонів акцій, що призвело до катастрофічних втрат. До літа 1932 року індекс Доу-Джонса впав у 10 разів, а загальні втрати сягнули 74 мільярдів доларів. Банківські активи знецінилися через кредити, забезпечені акціями, які втратили цінність. Депресія охопила США, Велику Британію, Німеччину й Францію, спричинивши безробіття, падіння цін і зупинку будівництва. Лише початок Другої світової війни сприяв виходу з кризи.

Попередником кризи 2008-2013 років стала криза високоризикових іпотечних кредитів (subprime mortgage crisis) у США. У 2007 році кредитування осіб з низькими доходами та поганою кредитною історією призвело до зростання іпотечного бульбашки. Перші ознаки кризи проявилися у 2006 році, а вже у 2007 році почалися масові банкрутства.

Найважливішим моментом стало банкрутство банку Lehman Brothers 15 вересня 2008 року, яке прискорило розповсюдження кризи по всьому світу. Уряди різних країн вживали заходів для порятунку своїх фінансових систем, як-от американський План Полсона на 700 мільярдів доларів, розроблений міністром фінансів США Генрі Полсоном. Зусилля дозволили стабілізувати ситуацію у США до 2010 року, але в інших країнах відновлення тривало аж до 2013 року [3].

У грудні 2019 року в китайському місті Ухань розпочався спалах коронавірусу SARS-CoV-2. ВООЗ оголосила пандемію 11 березня 2020 року, і світ швидко відчув її економічні наслідки.

Почалося падіння фондових ринків у лютому 2020 року: індекс Доу-Джонса та S&P 500 впали на 26-27%. Економіка багатьох країн зіштовхнулася зі зниженням ділової активності, безробіттям, скороченням обсягів виробництва та інфляцією. Обмеження, закриття підприємств і міжнародних кордонів призвели до зниження попиту на нафту, падіння цін на корисні копалини та зменшення товарообігу. В результаті світ зіткнувся з найбільшим економічним спадом за останні 50 років, а повне відновлення стало можливим лише на початку 2022 року [3].

Після пандемії світ зіткнувся з новим потрясінням – повномасштабним вторгненням росії в Україну. Війна спричинила хвилю біженців, уповільнення економічного зростання, зростання інфляції та нестабільність на ринках. Ціни на енергоносії та продовольство зросли, особливо на нафту, газ і пшеницю, виробництво яких значною мірою залежить від України та росії. У сусідніх з Україною країнах виникли труднощі в організації торгівлі та зростання навантаження на ринок праці.

Ці міжнародні фінансові кризи неодноразово мали значний вплив на економіку України. Взаємозв'язок глобальних економічних процесів означає, що навіть найменші збурення в світовій фінансовій системі можуть суттєво позначитися на вітчизняному ринку. Зараз світ знову опинився на межі фінансової кризи, викликаній великими збитками банків і геополітичними нестабільностями, що змушує замислитися над можливими наслідками для української економіки.

У другому кварталі 2024 року обсяг нереалізованих збитків американських банків за цінними паперами зріс до 512,9 мільярда доларів, що перевищує рівень 2008 року у сім разів. Найбільші втрати має Bank of America, які оцінюються в 111 мільярдів доларів [2]. Експерти вважають, що хоча нова фінансова криза не є неминучою, значні ризики все ще зберігаються.

Фінансовий аналітик Андрій Шевчишин зазначає, що ситуація наразі під контролем, оскільки фінансові установи і регулятори вже мають досвід протидії кризам, накопичивши резерви ще з 2008 року [1]. Під час минулої кризи світова економіка отримала значну підтримку через фінансові вливання, що стимулювало економічне зростання.

Зараз, попри нещодавнє зниження відсоткових ставок Федеральною резервною системою США до 4,75–5,25%, існують серйозні побоювання щодо наслідків зростання інфляції та можливої нової кризи.

Історія демонструє, що наслідки глобальних криз для України можуть бути значними. У 2008 році фінансова криза призвела до обвалу української економіки, девальвації гривні та стрімкого зростання цін. У 2020 році під час кризи, викликаній пандемією COVID-19, ситуація була менш драматичною: економіка скоротилася на 4%, інфляція залишилася на рівні 5%, а валютні коливання не стали катастрофічними.

Проте, у разі нової фінансової кризи наслідки можуть бути складнішими, особливо якщо врахувати воєнне виснаження країни. Важливим питанням є збереження фінансової та військової допомоги від союзників, адже потенційні економічні труднощі в США чи Європі можуть призвести до скорочення такої допомоги. Експерт Олексій Куц вважає, що криза може викликати зниження підтримки, оскільки країни-донори зосередяться на вирішенні власних проблем [1].

Ризики, з якими може зіткнутися Україна, включають:

1) *зниження допомоги від союзників*. Політико-економічна криза в США або Європі може призвести до скорочення фінансової підтримки. У разі глибокої кризи навіть питання про подальшу допомогу буде під загрозою;

2) *зміна експортних умов*. Падіння цін на експортні товари, особливо агропродукцію та сировину, може значно скоротити надходження в країну. Це негативно вплине на бюджет і здатність держави фінансувати свої потреби;

3) *імпортні витрати*. Водночас можливо, що деякі імпортні товари подешевшають, що частково може компенсувати втрати, проте загальний баланс залишиться негативним.

Світові фінансові кризи залишаються однією з найбільших загроз для економічної стабільності України. Незважаючи на те, що нинішні ризики ще не вилились у повноцінну кризу, підготовка до можливих економічних потрясінь є необхідною. Стратегічно важливо зберегти міжнародну підтримку і посилити експортний потенціал, водночас готуючись до можливих економічних викликів.

Література

1. Авдеєнко В. Світу загрожує нова фінансова криза: що буде з допомогою союзників для України. *Апостроф*. URL: <https://www.google.com/amp/s/apostrophe.ua/ua/article/economy/finansy/2024-09-24>.
2. Перестюк І. М. Дефолт і фінансова система України: перегляд регуляторної політики. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2024. № 2(89). С. 310-314.
3. Світові фінансово-економічні кризи. *finance.ua*. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/finansovo-ekonomiczni-kryzy>.